

FELTONI

Glagoljica: Pismo koje je čuvalo vjeru i narod (2/9)

FOTO: BORNA FILIĆ / PIXSELL // MISAL PO ZAKONU RIMSKOG DVORA

ZAGREB (JKA) 20.09.2025. / 15:46

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Mateša donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Dok je krunidba kralja i prihvaćanje kršćanstva predstavljalo jasan, vanjski znak suvereniteta i pripadnosti europskom krugu država, glagoljica je bila unutarnji stup identiteta. Više od običnog pisma, ona je postala temelj vjerske i kulturne samobitnosti hrvatskog naroda, sredstvo otpora asimilaciji i moćan čuvar duhovnog naslijeđa. Bašćanska ploča, misali i brevijari glagoljicom su ispisali 1100 godina pisane baštine koja svjedoči o dubokoj povezanosti vjere i jezika. Ovaj članak istražuje jedinstvenu ulogu glagoljice u hrvatskoj povijesti, naglašavajući njezinu dvostruku, neraskidivu ulogu: biti čuvarom vjere i naroda.

Pitanje podrijetla: Od misije do autohtone hipoteze

Oko podrijetla glagoljice postoji mnogo teorija (usp. Crnković, 2012, str. 50–61), no u povijesnoj znanosti ukorijenjeno je mišljenje da je nastala zahvaljujući misiji sv. Ćirila i Metoda u 9. stoljeću (usp. Zubrinčić, 1996, str. 14–15). Smatra se da je sveti Ćiril stvorio pismo kako bi preveo bogoslužne knjige na staroslavenski jezik za potrebe evangelizacije Slavena (usp. Hamm, 1970, str. 6–7), nakon čega je glagoljica prenesena i na hrvatske prostore. Međutim, glagoljica je na hrvatskom tlu zaživjela na način koji nadilazi puko prihvaćanje, što upućuje na mogućnost njezina složenijeg, predćirilometodskog, pa i predkršćanskog podrijetla.

Teza o predćirilometodskom podrijetlu glagoljice sugerira da je bogoslužje na narodnom jeziku postojalo među Hrvatima i prije misije sv. Ćirila i Metoda (usp. Japundžić, 1994, str. 549–550), što bi moglo objasniti zašto su tako snažno prihvatili staroslavenski jezik u liturgiji. Hipoteza o autohtonoj pismenosti u tom kontekstu pronalazi uporište i u dugoj tradiciji koja je autorstvo glagoljice pripisivala svetom Jeronimu, Crkvenom naučitelju rodom s ilirskih prostora (usp. Vidović, 2007, str. 99–100).

Postoje i teze o predkršćanskoj kulturnoj interakciji. Iako su navodi o takvom podrijetlu glagoljice nedovoljno potkrijepljeni, ta ideja dobiva na zanimljivosti u svjetlu novijih znanstvenih spoznaja koje revidiraju tradicionalne pogleda na genezu Hrvata. Naime, sve se više razmatra teza o sporijem i složenijem procesu migracija i akulturacije, što otvara mogućnost da su Iliri imali mnogo značajniju ulogu u oblikovanju hrvatskog identiteta nego što se ranije mislilo. U tom kontekstu, Beronić poziva i na postojanje (proto)glagoljičkog pisma koje se koristilo među starosjedilačkim stanovništvom (str. 220–225).

Bez obzira na točan povijesni slijed podrijetla, činjenica je da su Hrvati glagoljicu održali stoljećima. Nalazeći se na trnčevu utjecaja Bizanta i Rima, opredijelili su se za vlastiti put. Glagoljica im je omogućila razvijati autonomnu crkvenu tradiciju, stvarajući tako jedinstvenu hrvatsku redakciju staroslavenskog jezika. Naime, glagoljica je postala pismo liturgije, a njezin je staroslavenski jezik osigurao vjernicima razumijevanje vjerskih istina, za razliku od latinskog, koji je bio pismo i jezik crkvene hijerarhije. Time je stvorena jedinstvena liturgijska dvojezičnost koja je postala temelj hrvatskog duhovnog identiteta.

Glagoljica i Crkva: Liturgija na narodnom jeziku

Hrvatski glagoljski obred predstavlja svojevrsni fenomen u zapadnom kršćanstvu. Dok se drugdje liturgija isključivo slavila na latinskom, Sveta Stolica je, iako uz povremene otpore, odobrila upotrebu glagoljice i staroslavenskog jezika u bogoslužju (usp. Kraft Soić, 2016, str. 11). Posebno važan trenutak zbio se 1248. godine, kada je papa Inocent IV. izdao bulu kojom je formalno odobrio upotrebu glagoljice u dalmatinskim i istarskim biskupijama. Time je glagoljica i službeno priznata unutar Katoličke crkve, što je Hrvatima dalo jedinstvenu privilegiju (usp. Kraft Soić, 2016, str. 22–23).

Ovaj povijesni čin bio je od nemjerljive važnosti. Šanjek ističe kako je upravo „glagoljaška“ misa izravno povezivala vjernike s Božjom riječi, jer su je mogli slušati na jeziku koji su razumjeli (str. 52–53). Time su vjerske istine, bez obzira na pismenost naroda, istome kroz liturgiju bile razumljivije. Kao simbol povjerenja, slobode i posebnosti, glagoljica je Hrvatima poslužila izgraditi jedinstvenu duhovnu tradiciju, koja je unutar zapadnog kršćanstva oblikovala njihov trajan i svojstven identitet.

Glagoljica kao kulturni i nacionalni štit

Glagoljica nije bila samo pismo, nego i moćan instrument za očuvanje hrvatskog kulturnog i nacionalnog identiteta (usp. Kale, 1999, str. 14–15). Najstariji sačuvani spomenici, poput Bašćanske ploče iz razdoblja oko 1100. godine, svjedoče o dubokoj povezanosti vjere, jezika i rane hrvatske državnosti. Na ploči nije samo uklesana darovnica kralja Zvonimira benediktinskoj opatiji, već i trajan dokaz da je pismenost, a s njom i kršćanski identitet, već bila čvrsto ukorijenjena u hrvatskom društvu (usp. Šišić, 2004, str. 121–122).

Njezina se važnost nije ograničavala samo na crkvene tekstove. Glagoljica je bila pismo pravnih dokumenata i administrativnog života (usp. Vidović, 2007, str. 101), što je vidljivo u Vinodolskom zakoniku iz 1288. godine, jednom od najstarijih pravnih kodeksa u Europi. Ova primjena glagoljice u svakodnevnom, tj. svjetovnom životu, potvrđuje njezinu ključnu ulogu u oblikovanju pravnog sustava i društvene organizacije. Samostani su postali središta glagoljaške pismenosti (usp. Hercigonja, 1990, str. 95), mjesta gdje su se prepisivali i čuvali knjige, od misala i brevijara do apokrifika i legendi (usp. Marulić, 1975, str. 50).

U vremenima kada su se nad Hrvate nadvijale osmanske prijetnje i pritisci kulturne asimilacije (latinizacija, germanizacija i talijanizacija), glagoljica je postala nepokolebljivi čuvar nacionalne svijesti (usp. Marulić, 1975, str. 49). Najbolji primjer te uloge jest *Misal po zakonu rimskog dvora*, prva hrvatska tiskana knjiga iz 1483. godine. Tandarić naglašava kako je izdavanje misala na glagoljici, samo 28 godina nakon Gutenbergove Biblije, dokaz kulturne zrelosti i duboke povezanosti naroda sa svojim jezikom i vjerom (str. 55). Ovaj čin nije bio samo simboličan, već je osigurao kontinuitet hrvatske samobitnosti i pružio otpor utjecajima koji su nastojali potisnuti hrvatski identitet. Upravo je kroz to naslijeđe Crkva postala ne samo vjerski, već i kulturni čimbenik, osiguravajući opstanak naroda u turbulentnim vremenima (usp. Tandarić, 1984, str. 56).

NAJNOVIJE

- 11:40 Hrvati u Peru proslavili 1100. obljetnicu Hrvatskog Kraljevstva i 40 godina pastoralne...
- 11:36 Priopćenje o susretu vjernika župe Mostarski Gradac s biskupom Pašicom
- 11:22 Oblježena 105. obljetnica smrti sluge Božjega biskupa Mahnića
- 10:21 Biskup Martinović primio članice Regionalne uprave Klanjateljica Krvi Kristove
- 10:18 Održan adventski koncert zborova Dubrovačke biskupije
- 10:01 Krštenje petog djeteta obitelji Kajfeš
- 08:32 Predbožni posjet povjerenstava HRK-a socijalno-karitativnoj ustanovi u Krizevcima
- 08:32 Nadbiskup Hranic krstio peto djeteta obitelji Lovinčević
- 08:12 Proslavljena Nedjelja Caritasa, prva obljetnica biskupskog ređenja i podjela službe akolitata u...
- 08:07 Biskup Huzjak čestitao blagdan Hanuke

NAJAVE

Danas Sutra Ostalo --

Proslave spomenada s. Marije Jule Ivanšević i njezinih susedstara – Drinskih mučenica u BiH, Hrvatskoj i Sloveniji – BiH/Hrvatska/Slovenija

65. obljetnica od stradanja pomoraca na brodu „Petar Zoranić“ - Rijeka

Proslava svetkovine sv. Ivana od Križa u Karmelu u Brezovici - Zagreb

Susret biskupa Košića s ravnateljima odgojno-obrazovnih ustanova - Sisak

Sprovod fra Franje Ninića - Tuzla

Proslava sv. Marije Krucifikse na dubrovačkim Pilama - Dubrovnik

Nadbiskup Križić kod sestara Ančela na blagdan sv. Marije Krucifikse di. Rose - Split

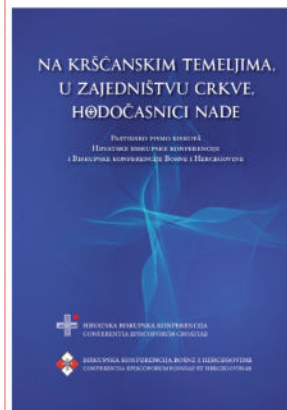
Svetkovina sv. Ivana od Križa u Karmelu sv. Josipa - Breznica Dalmovačka

Spomendan bl. Jule Ivanšević u Starom Petrovom Selu - Staro Petrovo Selo

Dani službenice Božje Marije Krucifikse Kozulic u Zagrebu - Zagreb

Adventski program „Služba riječi uz paljenje svijeća na adventskom vijencu“ - Dubrovnik

Izvedba glazbeno-scenske adaptacije djela „Božićna priča“ - Zagreb / Novska

Trajno nasljeđe glagoljice

Iako je s vremenom, pod utjecajem tiskarstva i širih europskih kulturnih trendova, glagoljica postupno zamijenjena latinicom, njezina simbolička važnost i danas je neizbrisiva. Ona ostaje trajan znak kontinuiteta i posebnosti hrvatskog naroda unutar europskog kulturnog prostora.

Danas glagoljica predstavlja važan element hrvatske kulturne baštine te podsjetnik na slojevit povijesnu i kulturnu dinamiku hrvatskog prostora. Njezina se prisutnost očituje na brojnim spomenicima, poput Aleje glagoljaša u Istri, ali i u suvremenim oblicima kulturne produkcije. Simbolički značaj glagoljice potvrđen je i 2023. godine, prilikom uvođenja eura u Hrvatskoj: najmanja tri apoena – kovance od 1, 2 i 5 centa – ukrašena su glagoljičkom ligaturom slova „h“ i „r“, koja tvori kraticu HR (Hrvatska). Time je glagoljica ušla i u službeni platni sustav Europske unije, što jasno pokazuje njezinu trajnu relevantnost i suvremenu prepoznatljivost.

Također, u posljednjim desetljećima glagoljica se revitalizira kroz različite medije: pojavljuje se u dizajnu, vizualnim umjetnostima, suvenirima i na odjevnim predmetima, pri čemu njezini grafički oblici služe kao inspiracija suvremenim autorima. Osim u umjetničkom izrazu, njezina se edukativna i identitetska vrijednost prenosi kroz radionice i tečajeve koje organiziraju škole i kulturne udruge, čime se osigurava kontinuitet znanja među mlađim generacijama. Glagoljički se natpisi uključuju i u turističku ponudu (usp. Kostelić, 2020, str. 31–51), kao i u nakladničku produkciju (usp. Crnica, 2017, str. 31–45), dok digitalizirani fontovi omogućuju njezinu prilagodbu suvremenim komunikacijskim tehnologijama. Unatoč povijesnim promjenama i različitim političkim i kulturnim okolnostima, glagoljica se očuvala kao simbol hrvatskog kulturnog identiteta i dokaz trajne povezanosti zajednice s vlastitim duhovnim i kulturnim nasljeđem.

Zaključak

Glagoljica, pismo koje je u Hrvata duboko ukorijenjeno, puno je više od samog sredstva komunikacije. Ona je stvorila jedinstven most između vjere i naroda, omogućavajući da Božja riječ bude življena narodnim jezikom. Kroz bogatu pisanu tradiciju, od liturgijskih tekstova do pravnih dokumenata, glagoljica je sačuvala narodni jezik, kulturu i osjećaj posebnosti.

Iako danas nije u svakodnevnoj uporabi, njezina simbolička snaga ostaje trajni podsjetnik na 1100 godina hrvatskog duhovnog i kulturnog puta. Ako su krunidba i krštenje bili „vanjski“ znakovi suvereniteta, glagoljica je bila „unutarnji“, jednako snažan duhovni i kulturni temelj identiteta. Ona je pismo koje je, doista, kroz duga stoljeća čuvalo vjeru i narod, oblikujući Hrvatsku u ono što danas jest (usp. Marulić, 1975, str. 53).

Literatura:

Knjige

- Beronić, T. (2025.). *Glagoljica prije Ćirila i Metoda*. Velika Gorica: Kvaka.
- Hamm, J. (1970). *Staroslavenska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- Kale, E. (1999). *Hrvatski kulturni i politički identitet*. Osijek-Zagreb-Split: Pan liber.
- Šanjek, F. (1991). *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru. Pregled religiozne povijesti Hrvata (7.–20. st.)*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Šišić, F. (2004). *Povijest Hrvata. Pregled povijesti hrvatskoga naroda 600.–1918*. Split: Marijan tisak.
- Vidović, M. (2007). *Povijest Crkve u Hrvata. Split-Metković: Crkva u svijetu / Matica hrvatska*.
- Žubrinić, D. (1996). *Hrvatska glagoljica: biti pismen – biti svoj*. Zagreb: Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima (sv. Ćirila i Metoda) / Element.

Članci u časopisima i zbornicima

- Crnković, M. (2012). *Promišljanja o postanku glagoljice* u „Hrvatistika: studentski jezikoslovni časopis“, 6(6), 2012, 47–65.
- Hercigonja, E. (1990). *Neke jezično-stilske značajke Vinodolskoga zakana (1288) i Krčkoga (Vrbanskoga) statuta (1388)* u „Slovo: časopis Staroslavenskoga instituta u Zagrebu“, 1990, 87–125.
- Japundžić, M. (1994). *Gdje, kada i kako je nastala glagoljica i ćirilica* u „Hrvatska revija“, 44(4), 1994, 533–550.
- Kraft Soić, V. (2016). *Otpis Inocenta IV. senjskom biskupu (1248), pod patronatom sv. Jeronima: Senjski privilegij iz godine 1248* u „Croatia Christiana periodica“, 40(77), 2016, 1–23.
- Marulić, N. (1975). *Kulturno-povijesno značenje glagoljice* u „Senjski zbornik: prilozi za geografiju, etnologiju, gospodarstvo, povijest i kulturu“, 6(1), 1975, 49–54.
- Tandarić, L. (1984). *Hrvatskoglagoljski »Misal po zakonu Rimskoga dvora«* u „Crkva u svijetu“, 19(1), 1984, 52–56.

Diplomski radovi

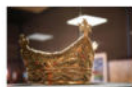
- Crnica, S. (2017). *Glagoljica kao tema suvremenih nakladničkih proizvoda*. Zadar: Sveučilište u Zadru.
- Kostelić, A. (2020). *Glagoljica u Hrvatskoj s osvrtom na njezinu turističku valorizaciju*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile.

Autor: Ante Mateša (ante.matesa@hkm.hr)

* Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti. Dozvoljeno je prenošenje sadržaja uz objavu izvora i imena autora.

Krunidba i krst: Kršćanstvo kao temelj hrvatske državnosti (1/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante

Mateša donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

IKA

Katoličanstvo kao identitet naroda kroz stoljeća (3/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća,

oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Mateša donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Doprinos Katoličke Crkve obrazovanju i kulturi u Hrvatskoj (4/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice

Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Mateša donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Pojedinci vjere i njihov doprinos oblikovanju identiteta hrvatskog naroda (5/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice

Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Mateša donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Alojzije Stepinac: Predstavnik patnje naroda i njegovih nadanja (6/9)

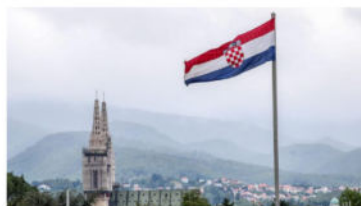
Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice

Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Mateša donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Uloga diplomacije Crkve u borbi za neovisnost Hrvatske (7/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Mateša donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Hrvatsko katoličanstvo danas: Između

tradicionalizma i suvremenih izazova (8/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. objeltnice Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Matela donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

Kršćanstvo u budućnosti Hrvatske: Može li vjera još oblikovati nacionalnu viziju? (9/9)

Serijal „Kršćanstvo i Hrvatska: 1100 godina duhovnog naslijeđa i identiteta“ kroz 9 članaka istražuje kako je kršćanstvo, tijekom više od jedanaest stoljeća, oblikovalo hrvatski identitet, kulturu i društvo. Povodom 1100. objeltnice Hrvatskog Kraljevstva, autor mr. sc. Ante Matela donosi presjek duhovnog naslijeđa koje je ostavilo dubok trag u povijesti naroda – od krunidbi i glagoljice, preko pojedinaca vjere i crkvene diplomacije, pa sve do izazova današnjice i pitanja uloge kršćanstva u budućnosti Hrvatske i hrvatskoga naroda.

PODIJELI ČLANAK

1100. objeltnica crkvenoslavenski jezik glagoljaštvo glagoljica hrvatska kulturna baština hrvatski jezik
hrvatsko kraljevstvo identitet kršćanstvo kultura misa na glagoljici misal pismenost sv. Ćiril i Metod
sv. Jeronim turizam

PROČITAJTE VIŠE

15.12.2025. / 11:40

Hrvati u Peruu proslavili 1100. objeltnicu Hrvatskog Kraljevstva i 40 godina pastoralne skrbi

11.12.2025. / 18:53

Završetak međunarodnog skupa o identitetu katoličke škole: filozofski, pastoralni i eklesioško-teološki naglasci

11.12.2025. / 07:35

Predavanja prvog dana međunarodnog znanstvenog skup o identitetu katoličke škole za kulturu dijaloga u Rijeci

✉ Pošaljite nam prijedlog za vijest ili najavu događaja.

[O nama](#) [Kontakt](#) [Impressum](#) [Opći uvjeti korištenja](#) [Pravila privatnosti](#) [Kolačići](#)

Budi dio naše mreže

Daljnje kvalitativne vijesti u medijima samo uz prethodno odobrenje istoača.
Sva prava pridržana © 2018 - 2025 Hrvatska katolička mreža

OD NA VIŠE